

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

СЕРГЕСВА НАТАЛЯ ВАЛЕРІЇВНА

УДК 657.424.4:631.1

**ОБЛКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАПІТАЛЬНИХ
ІНВЕСТИЦІЙ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» Національної академії аграрних наук України

Науковий керівник доктор економічних наук, професор, академік НААН
Лупенко Юрій Олексійович,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», директор

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Камінська Тетяна Григорівна,
Академія праці, соціальних відносин і туризму,
професор кафедри фінансів

доктор економічних наук, доцент
Трачова Дар'я Миколаївна,
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Дмитра Моторного, доцент кафедри обліку і аудиту

Захист відбудеться «25» листопада 2020 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.350.02 у Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» за адресою: 03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10, 3-й поверх, конференц-зал 317.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» за адресою: 03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10, 2-й поверх, к.212.

Автореферат розісланий «23» жовтня 2020 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. Л. Жук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Довгострокові інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов становлення ринкової економіки, структурних зрушень у господарському комплексі країни, технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Без довгострокових інвестицій неможливі підготовка та запуск у виробництво нових видів продукції (робіт, послуг), підвищення якості товарів, використання нових видів матеріалів тощо. Тому виникає необхідність дослідження організації обліку довгострокових інвестицій, що є актуальним питанням у сучасних умовах господарювання.

З реформуванням бухгалтерського обліку й фінансової звітності визначились підходи та вимоги до системи інформаційного забезпечення, що повинно сприяти підвищенню результативності управлінських рішень зі стратегічних і тактичних питань розвитку підприємства. Проведені за цими напрямом економічні дослідження показують, що облік і аналіз сьогодні не повною мірою відповідають сучасним потребам фінансового менеджменту. Існує проблема несформованості обліково-аналітичного забезпечення як інтегрованої системи. У теорії та реальній практиці облік зорієнтований переважно на складання фінансової та податкової звітності, інформації з якої недостатньо для управління. Облік і аналіз неповністю задовольняють користувачів інформації та суб'єктів прийняття рішень. Недостатньо сформовані теоретико-методологічні підходи щодо створення інтегрованої системи обліково-аналітичного забезпечення менеджменту, зокрема фінансового, що знижує його результативність.

Проблеми розвитку теорії та методології бухгалтерського обліку відображені в працях зарубіжних вчених: І. О. Бланка, М. Ф. Ван Бреда, К. Друрі, М. Р. Метьюса, М. Б. Перери, Дж. Фостера, Е. С. Хендріксена, Ч. Т. Хорнгрена,

Зокрема, особливості системи обліку та аналізу капітальних інвестицій були висвітлені в працях таких вітчизняних вчених: М. Т. Білухи, О. С. Бородкіна, Ф. Ф. Бутинця, О. М. Губачової, О. Д. Гудзинського, С. Ф. Голова, В. М. Жука, Я. О. Ізмайлова, Т. Г. Камінської, Г. Г. Кірейцева, С. М. Кір'ян, М. І. Кісіля, Я. В. Крупки, М. В. Кужельного, В. Г. Лінника, Ю. О. Лупенка, Є. В. Мниха, В. Б. Моссаковського, Т. П. Остапчук, М. С. Пушкаря, Н. П. Резнік, П. Т. Саблука, В. К. Савчука, Я. В. Соколова, В. В. Сопка, Л. С. Стецюк, Н. М. Столярчук, С. С. Стоянової-Коваль, Л. К. Сука, М. Г. Чумаченка, Н. В. Чирик, Л. С. Шатковської та інших.

Низка питань реформування системи бухгалтерського обліку залишилася невирішеною, насамперед через недотримання вимог системності, комплексного підходу до розвитку фінансового та управлінського обліку, аналізу та контролю в концептуальному плані.

У більшості наукових праць методологічні підходи до цих проблем розглядаються окремо. Відсутній інтегрований підхід до формування обліково-аналітичного забезпечення як системи. Важливість та необхідність розробки теоретико-методологічних і практичних засад створення та функціонування

системи обліково-аналітичного забезпечення, яка відповідала б вимогам різних рівнів керівників, власників, акціонерів, інвесторів, представників влади та інших користувачів інформації, зумовлюють актуальність теми дисертаційної роботи та її народногосподарське значення. Зазначена сукупність невирішених та недостатньо вивчених проблем зумовила вибір теми дисертаційної роботи, її структуру та зміст.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» за темою: «Теоретико-методологічні засади трансформації інституціональних основ бухгалтерського обліку та гармонізації звітності й аудиту в аграрному секторі економіки» (державний реєстраційний номер 0116U000196), в рамках якої здобувачем було удосконалено форми обліку капітальних інвестицій і критерії визнання активів та Національного наукового центру «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства за темами: Механіко-технологічне обґрунтування ефективних технологічних комплексів машин для виробництва продукції рослинництва на інноваційній основі в сільськогосподарських підприємствах, що функціонують в різних природно-виробничих умовах України (номер державної реєстрації 0111U006975), «Обґрунтувати основні параметри технічного забезпечення виробництва зерна в Україні на рівні 80 млн. тонн» (номер державної реєстрації 0111U006976), «Розробити наукові засади та дослідити закономірності зміни експлуатаційних показників від параметрів технологічних комплексів новітніх машин для виробництва сільськогосподарської продукції за різними технологіями та в різних природно-кліматичних зонах України» (номер державної реєстрації 0116U002384), у межах яких здобувачем на основі економічних розрахунків обґрунтовано раціональні технологічні комплекси машин, з мінімумом експлуатаційних витрат для виробництва продукції рільництва у сільськогосподарських підприємствах України.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування методичних і практичних положень системи обліково-аналітичного забезпечення капітальних інвестицій та розробка рекомендацій щодо їх впровадження в практику для підвищення прибутковості та інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств.

Відповідно до мети були поставлені такі завдання теоретико-методологічного та практичного характерів:

- дослідити еволюцію поняття «капітальні інвестиції» в сільськогосподарських підприємствах у системі бухгалтерського обліку
- удосконалити порядок формування та принципи відображення вартості капітальних інвестицій у звітності підприємств;
- визначити вплив інституціонального забезпечення на стан і розвиток інвестиційної діяльності щодо придбання та модернізації майнових об'єктів агробізнесу;
- оптимізувати бухгалтерський облік об'єктів капітальних інвестицій з метою підвищення точності та аналітичності облікової інформації;

- запропонувати підходи до відображення в обліку основних власних джерел забезпечення капітальних інвестицій;
- уточнити порядок оцінки та обліку капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах з урахуванням галузевих особливостей;
- сформувані методологічні підходи щодо облікової політики капітальних інвестицій на сільськогосподарському підприємстві;
- враховуючи галузеві особливості, доповнити методику аналізу показників інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств;
- обґрунтувати підходи для визначення потреби в капітальних інвестиціях на оновлення засобів виробництва.

Об'єктом дослідження є процес обліково-аналітичного забезпечення капітальних інвестицій у сільськогосподарських підприємствах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних особливостей формування обліково-аналітичного забезпечення капітальних інвестицій.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є сучасні теорії ринкової економіки, обліку, аналізу та менеджменту. У процесі вивчення використовувалися такі методи: індуктивний – під час збору, систематизації та обробки інформації; дедуктивний – для теоретичного осмислення проблеми; аналізу та синтезу – під час поєднання складових економічних явищ в єдиному процесі; історичний та логічний – для вивчення розвитку й взаємозв'язку фінансового менеджменту й обліку; графічний – під час формування схем взаємозв'язків обліку, аналізу, менеджменту; монографічний – під час вивчення існуючої системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансами; системного підходу – під час розробки обліково-аналітичного забезпечення як системи. У дисертації використані законодавчі та нормативні акти з питань бухгалтерського обліку та фінансової політики; програмні продукти з комп'ютеризації обліково-аналітичних робіт, дані сільськогосподарських підприємств та власні результати проведеного автором обстеження формувань аграрної сфери.

Інформаційну базу дослідження становлять чинні закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, законодавчі та нормативно-правові акти України у сфері бухгалтерського обліку, Національні та Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності, аналітичні огляди та звітні дані Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, а також матеріали Державної служби статистики України, звітність сільськогосподарських підприємств, періодичні видання та фахові журнали, наукова інформація всесвітньої комп'ютерної мережі Internet та результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці нових теоретико-методологічних підходів і практичних рекомендацій із формування системи обліково-аналітичного забезпечення інвестиційного процесу на сільськогосподарських підприємствах. Відповідно до мети та завдань проведеного

дослідження в дисертаційній роботі містяться такі обґрунтовані теоретичні положення та практичні рекомендації, яким притаманна наукова новизна:

удосконалено:

- модель обліково-аналітичного забезпечення для визначення потреби сільськогосподарських підприємств в капітальних інвестиціях на оновлення основних виробничих засобів, з урахуванням галузевих особливостей, на основі статистично-аналітичної моделі, що дозволяє планувати та прогнозувати обсяги капітальних інвестицій на оновлення та модернізацію матеріальної бази сільськогосподарських підприємств;

- умови визнання капітальних інвестицій як активу внаслідок виокремлення наступних критеріїв: продовження строку експлуатації активу; зміна або оновлення основних частин; значне поліпшення техніко-економічних характеристик об'єкта; збільшення балансової вартості об'єкта більше ніж на 50%, що дозволить спростити процес обліку та віднесення витрат на витрати періоду чи до капітальних витрат;

- підходи щодо облікової політики капітальних інвестицій на сільськогосподарському підприємстві, що дозволить ефективніше обліковувати об'єкти капітальних інвестицій та відображати їх у звітності, конкретизувати інформацію за видами, способами утворення та джерелами фінансування капітальних інвестицій;

- способи відображення обліку та звітності амортизації об'єкта, що отримано у фінансовий лізинг та операцій із реінвестування прибутку, для створення додаткового джерела фінансування капітальних інвестицій за рахунок правильно вкладених власних коштів;

набули подальшого розвитку:

- визначення терміну «капітальні інвестиції», як вкладення всіх видів ресурсів, що в довгостроковому періоді призведе до утворення активів, які дозволяють у процесі господарської діяльності принести додатковий дохід та підлягають амортизації, призначені не для продажу, а також уточнено сутність поняття «система обліково-аналітичного забезпечення капітальних інвестицій» як інтегрованої системи безперервної інформації, що відповідає вимогам планування, бухгалтерського та управлінського обліку, призначеної для підготовки, прийняття, аналізу та контролю фінансово-управлінських та стратегічних рішень;

- модель взаємодії державних інституцій у процесі інвестиційної діяльності в Україні через виокремлення неформальної складової як базису, а також наддержавних інституцій, нормативно-правового забезпечення та інвестиційного середовища, запропонована модель дає розуміння важливості не лише формальних інституцій, а й впливу суспільної свідомості на розвиток інвестиційної діяльності в Україні;

- механізм формування додаткового капіталу на фінансування капітальних інвестицій у складі власного капіталу підприємства з метою накопичення ресурсів як джерела фінансування капітальних інвестицій дозволить підприємству планувати придбання засобів виробництва та накопичувати необхідний розмір капітальних інвестицій;

- методика аналізу показників інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств із врахуванням галузевих особливостей, що включає такі чинники: урожайність, державну підтримку, трудові ресурси, структуру посівних площ, оренду землі, інновації, екологічні чинники, дасть змогу отримувати додаткову інформацію до звітності та виступатиме інформаційною базою для потенційних інвесторів у прийнятті тактичних та стратегічних рішень про перспективи розвитку підприємства;

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці прикладних позицій і рекомендацій до формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційними ресурсами, що спрямовані на розвиток та підвищення результативності обліку, аналізу, менеджменту та ефективності прийнятих рішень.

Пропозиції щодо уточнення критеріїв віднесення витрат до капітальних та способи відображення в обліку й звітності амортизації об'єкта, що отримано у фінансовий лізинг, використовуються в практичній діяльності під час опрацювання відповідних законопроектів (Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, довідка № 3813-05/30803-07 від 15.05.2020 р.).

Результати дослідження в частині використання методики визначення потреби в інвестиційних ресурсах для сільськогосподарських підприємств були використані Департаментом агропромислового розвитку Київської області (довідка № 02-02-1/593 від 13.05.2020 р.).

Розроблена авторська методика аналізу інвестиційної привабливості використовується Громадською спілкою «Аграрний союз України» (довідка № 25 від 12.05.2020 р.).

Запропоновані рекомендації з удосконалення облікових форм та реєстрів були впроваджені в систему обліку капітальних вкладень у ДП «ДГ «Оленівське» ННЦ «ІМЕСГ» (довідка № 14 від 07.05.2020 р.).

Окремі пропозиції та рекомендації з удосконалення обліку капіталізації витрат на ремонт необоротних активів використовуються в обліково-фінансовій роботі ДП «ДГ «Саливонківське» ІБКЦБ НААН» (довідка № 57 від 08.05.2020 р.).

Основні положення дисертації знаходять застосування в навчальному процесі Національного університету біоресурсів і природокористування під час викладання дисциплін «Інвестування», «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством» та «Management accounting» (довідка № 1160 від 19.05.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням. Результати, що викладено в дисертації та виносяться на захист, отримані автором особисто. Вони полягають в обґрунтуванні концептуальних положень щодо вдосконалення існуючої системи обліково-аналітичного забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств та відображення інформації про капітальні інвестиції на додаткових рахунках бухгалтерського обліку та у формах звітності. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використані ті положення, що є результатом власних досліджень.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретико-методичні результати та практичні розробки здобувача оприлюднено на міжнародних

науково-практичних конференціях та конгресах: Чотирнадцятих річних зборах Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників «Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» (м. Київ, 16–17 жовтня 2012 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток облікової і фінансової складових економічної науки та практики» (м. Київ, 26–27 вересня 2013 р.), XII Міжнародна конференція молодих учених та спеціалістів, присвячена 100-річчю від дня створення ННСГБ НААН «Історія освіти, науки і техніки в Україні» (м. Київ, 19 травня 2017 р.), Восьмій міжнародній науково-практичній молодіжній інтернет-конференції «Перспективи розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації» (м. Київ, 30 вересня 2017 р.), Дев'ятій міжнародній науково-практичній молодіжній інтернет-конференції «Стратегія розвитку агропромислового комплексу в умовах інтеграційних процесів» (м. Київ, 24 листопада 2018 р.), Fifth International Conference of European Academy of Science «Business, Economics & Management» (Bonn, Germany, 20–31 March, 2019), Десятій міжнародній науково-практичній молодіжній конференції «Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій» (м. Київ, 10 жовтня 2019 р.), International scientific and practical conference «Digitalization of Agrarian management» (Kyiv, 29–30 November, 2019), X International scientific symposium FMPMSA «Farm Machinery and Processes Management in Sustainable Agriculture» (Lublin, Poland, 20–22 November, 2019), 2nd International Scientific and Practical Conference «Scientific Research in XXI Century» (Ottawa, Canada, 6–8 February, 2020), Одинадцятій міжнародній науково-практичній молодіжній інтернет-конференції «Актуальні проблеми інноваційного розвитку аграрного сектору економіки (м. Київ, 10 квітня 2020р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано у 27 наукових працях загальним обсягом 66,97 ум. друк. арк. (особисто автору належить 19,64 ум. друк. арк.), з яких 9 статей у наукових фахових виданнях України, 3 з яких включено до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземної держави, 11 тез наукових доповідей на конференціях різних рівнів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (235 найменувань), 24 додатків. Загальний обсяг роботи становить 288 сторінок, з яких основного тексту – 210. Робота містить 16 таблиць і 22 рисунків

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі – «**Теоретичні засади обліково-аналітичного забезпечення капітальних інвестицій**» – досліджено еволюцію поняття «капітальні інвестиції» у системі бухгалтерського обліку; проаналізовано вплив інституціонального забезпечення на стан і розвиток інвестиційної діяльності у придбання та модернізацію майнових об'єктів агробізнесу; визначено об'єкти бухгалтерського обліку капітальних інвестицій з поділом їх на групи з метою підвищення достовірності та аналітичності облікової інформації.

Здійснено аналіз еволюції поняття капітальні інвестиції в агропромисловому комплексі в системі бухгалтерського обліку задля подальшого поглиблення їх економічної сутності. Досліджено економічну сутність інвестицій шляхом виділення напрямів інвестиційних теорій: ранній меркантилізм, пізній меркантилізм, економічна теорія інвестицій меркантилізму, монетарна теорія, кейсіанство, школа фізіократів, класична економічна наука, марксистська економічна теорія, капіталізм, інституціоналізм. Здійснено аналіз підходів до визначення категорії «капітальні інвестиції» в нормативно-правових актах з бухгалтерського обліку та встановлено, що вони обмежують підходи до визначення «інвестицій», враховуючи лише основні засоби та довгострокові фінансові інвестиції, що частково суперечить суті інвестицій з точки зору економіки та оцінки показників їх економічної ефективності.

Запропоновано трактування сутності капітальних інвестицій «як вкладення всіх видів ресурсів, що в довгостроковому періоді призводить до утворення активів, які дозволяють в процесі господарської діяльності приносити додатковий дохід та підлягають амортизації, призначені не для продажу», із врахуванням положень економічної теорії та бухгалтерському обліку. Проведені дослідження дозволили уточнити визначення «система обліково-аналітичного забезпечення» як інтегрованої системи безперервного інформаційного забезпечення, що відповідає вимогам планування, бухгалтерського та управлінського обліку, призначеної для підготовки, прийняття, аналізу та контролю виконання фінансово-управлінських та стратегічних рішень.

Розроблена система об'єктів обліку капітальних інвестицій включає в себе об'єкти активу балансу (права користування землею, машинно-тракторний парк, біологічні активи, права на об'єкти інтелектуальної власності, інші необоротні матеріальні активи); об'єкти пасиву балансу (довгострокові та короткострокові кредити банків, фонд переоцінки активів, цільове фінансування, накопичена амортизація, витрати на дослідження і розробки, доходи і витрати від інвестиційної діяльності); позабалансові об'єкти (орендовані активи, амортизаційні відрахування); управлінські об'єкти (поза облікові) (витрати на навчання працівників, представницькі витрати, дані технологічних карт, польових журналів, бюджети інвестиційних проєктів, розрахунки економічної ефективності). Виділення наступних об'єктів обліку капітальних інвестицій дозволить максимально повно розкрити інформацію про дані активи у фінансовій звітності.

Здійснивши аналіз законодавчого забезпечення та принципів функціонування основних інституцій в сфері капітальних інвестицій, а також узагальнивши праці вчених старого та нового інституціоналізму, виділено інститути, що взаємодіють між собою в процесі інвестиційної діяльності та потребують інституціональної корекції (рис. 1).

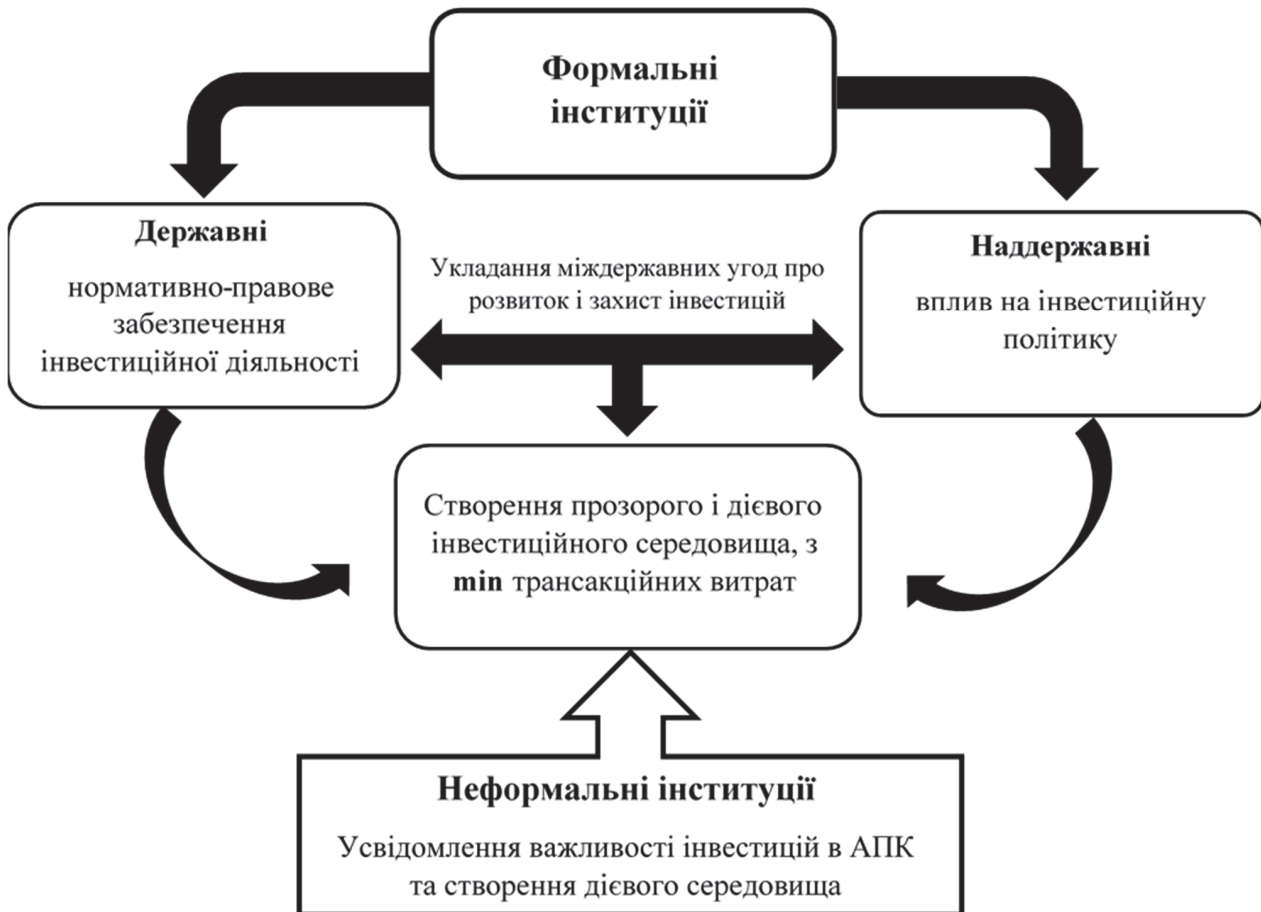

Рис.1. Модель взаємодії інституцій в процесі інвестиційної діяльності в Україні*

Примітка. *Побудовано автором

Узагальнивши понятійний апарат теорії інвестиційного капіталу, його складу і структури з урахуванням особливостей в сільськогосподарського виробництва, завдань в системі обліку формування і використання капіталу дозволило нам розробити систему об'єктів обліку капітальних інвестицій.

У другому розділі – **«Стан обліково-аналітичного забезпечення капітальних інвестицій»** – удосконалено підходи до відображення в обліку основних власних джерел забезпечення капітальних інвестицій; уточнено порядок оцінки та обліку капітальних інвестицій з урахуванням галузевих особливостей; розроблено методологічні підходи щодо облікової політики капітальних інвестицій в сільськогосподарському підприємстві.

Основним джерелом капітальних інвестицій(рис 2) впродовж останніх 5 років, є власні кошти підприємств та організацій (74%, 80235,10 млн грн), а кредити банків та інші позики займають другу позицію(10%, 9858,80 млн грн)

Вважаємо за необхідне створення певного резерву у складі власного капіталу підприємства, однак його наповнення повинно здійснюватися на етапі визнання доходів і витрат від інвестиційної діяльності, а не після визначення чистого прибутку, оскільки досить часто, в умовах нестабільної економічної ситуації в країні сільськогосподарські підприємства показують збитки. Це дозволить зменшити податкове навантаження та дозволить сформувати Додатковий капітал

на фінансування капітальних інвестицій. Даний фонд варто відобразити у складі іншого додаткового капіталу. Відповідно доцільно доповнити план рахунків новим субрахунком 426 «Додатковий капітал на фінансування капітальних інвестицій» за кредитом якого буде відображатись сума накопичених капітальних інвестицій.

Рис.2. Структура капітальних інвестицій за джерелами інвестування у 2011-2018 р*

Примітка. * Побудовано за даними Держкомстату

Дослідивши трактування поняття «капітальні інвестиції», яке з одного боку трактується як витрати, а з іншого як вкладення, нами визначені загальні умови ідентифікації капітальних інвестицій, а також здійснено де-які їх уточнення (рис.3): продовження строку експлуатації активу; зміна або оновлення основних частин; значне поліпшення техніко-економічних характеристик об'єкта; збільшення балансової вартості об'єкта більше ніж на 50%. Дане удосконалення полегшить роботу бухгалтера при здійсненні вибору: віднести витрати до витрат періоду чи до капітальних витрат.

Здійснивши аналіз національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, розроблено методологічні підходи щодо облікової політики капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах запропоновано проект Наказу про облікову політику, що передбачає: для обліку амортизаційних відрахувань паралельно використовувати рахунок 09 «Амортизаційні відрахування» та спрямовувати акумульовані кошти на: придбання (виготовлення) основних засобів, нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів; поліпшення основних засобів; перелік субрахунків до рахунку 15 «Капітальні інвестиції» в додатках до наказу; ведення підприємством субрахунку 426 «Додатковий капітал на фінансування капітальних інвестицій», для відображення суми накопичених капітальних інвестицій; відображення в обліку вартості капітальних інвестицій та об'єктів, що вводяться в експлуатацію відповідно до умов визнання, визначених П(С)БО; амортизацію об'єкта фінансового лізингу, визнаного у складі основних засобів орендаря. Для відображення нарахованого зносу таких об'єктів використовувати субрахунок 136 «Знос необоротних активів у лізингу»; введення

до документообігу «Внутрішньої відомості аналітичного обліку капітальних інвестицій». Таким чином, відображення зазначених пропозицій в проекті Наказу про облікову політику дозволить достовірно та ефективно здійснювати облік капітальних інвестицій на підприємствах.

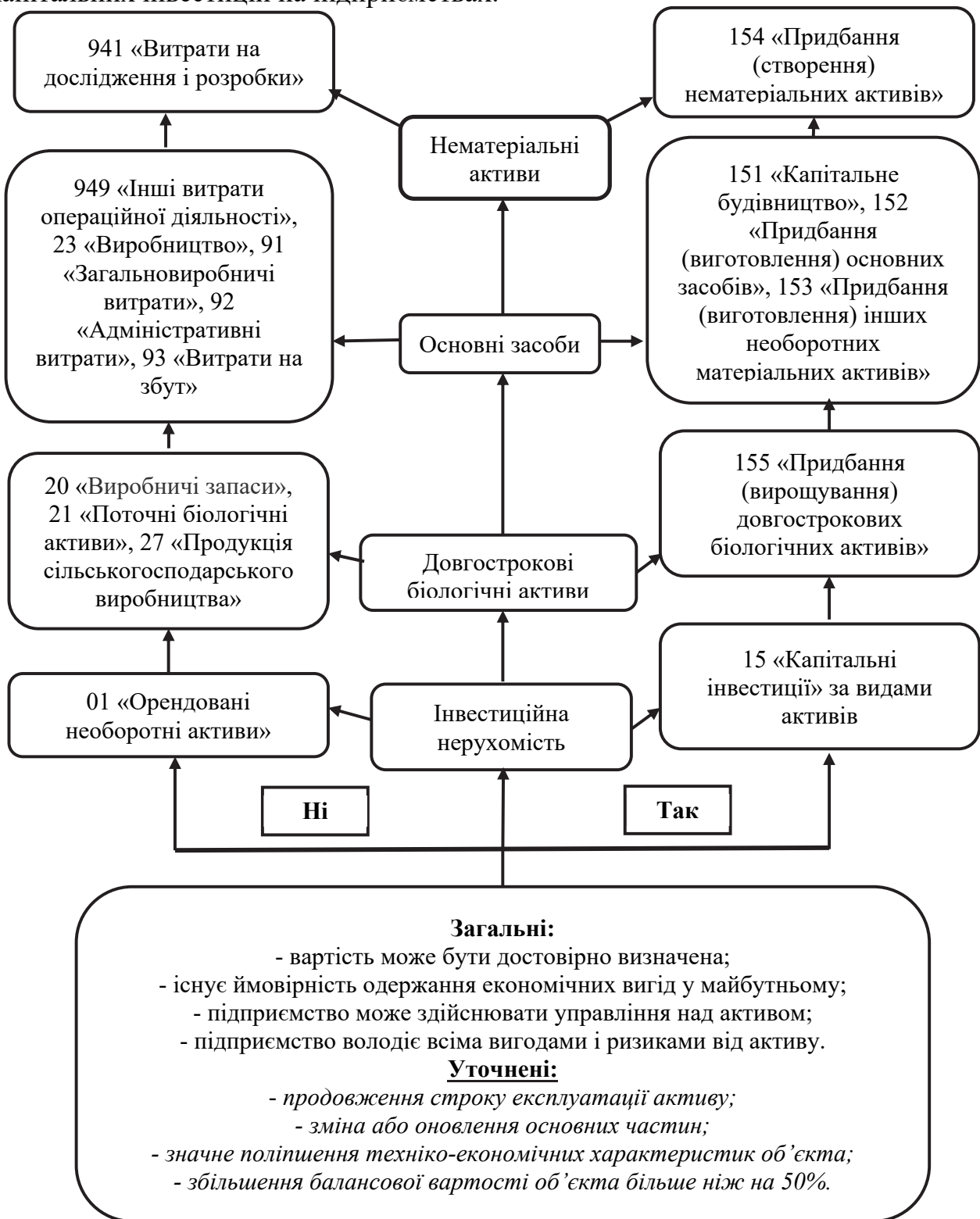

Рис. 3. Критерії віднесення витрат до капітальних

Примітка. * Побудовано автором.

У третьому розділі – «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення капітальних інвестицій на сільськогосподарських підприємствах» – удосконалено методику аналізу показників інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств з врахуванням галузевих особливостей; запропоновано методичні підходи та принципи обліково-інформаційного забезпечення управління оборотними і необоротними активами, інвестиціями, інноваціями; розроблено підходи для визначення потреби у капітальних інвестиціях на оновлення основних виробничих засобів.

Визначено, що основними показниками, що характеризують інвестиційну привабливість є показники фінансової стійкості, ділової активності, майнового стану, ліквідності активів та рентабельність. Враховуючи галузеві особливості сільськогосподарських підприємств удосконалено методику аналізу показників інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств з урахуванням наступних чинників: урожайність, державну підтримку, трудові ресурси, структуру посівних площ, оренду землі, інновації, екологічні фактори. Використання даної групи чинників дозволить повною мірою здійснювати аналіз показників інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств.

Проаналізувавши діючу методику відображення у звітності операцій з капітальними інвестиціями, запропоновано наступні удосконалення відображення операцій з капітальними інвестиціями (табл. 1):

Таблиця 1

Облік амортизації об'єкта, що отриманий у фінансовий лізинг*

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
1.	Отримано об'єкт основного засобу від лізингодавця	15 «Капітальні інвестиції»	531 «Зобов'язання з фінансової оренди»
2.	Введено об'єкт основного засобу в експлуатацію	10 «Основні засоби»	15 «Капітальні інвестиції»
3.	Отримано основний засіб у фінансовий лізинг	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	531 «Зобов'язання з фінансової оренди»
4.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	641 «Розрахунки за податками» (ПДВ)	531 «Зобов'язання з фінансової оренди»
5.	Нараховано лізинговий платіж без урахування частини компенсації вартості ОЗ	952 «Інші фінансові витрати»	685 Розрахунки з іншими кредиторами
6.	Сплачено лізинговий платіж (частину компенсації вартості ОЗ, відсотки та комісію)	685 Розрахунки з іншими кредиторами	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
7.	Нараховано амортизацію на вартість об'єкта основного засобу, що використовується для адміністративних цілей	92 «Адміністративні витрати»	136 «Знос необоротних активів у лізингу»
		09 «Амортизаційні відрахування»	-
		791 «Результат операційної діяльності»	92 «Адміністративні витрати»

Примітка.* Побудовано автором.

Запропоновано нараховувати амортизацію на об'єкт основного засобу, що отримано у фінансовий лізинг з подальшим відображенням на рахунку 136 «Знос необоротних активів у лізингу» та позабалансовому рахунку 09 «Амортизаційні відрахування». У форму 3 «Звіт про рух грошових коштів» це буде відображено таким чином: знос необоротних активів у лізингу – розділ II Рух коштів в результаті інвестиційної діяльності у новому рядку 3230 «Надходження від амортизаційних відрахувань», а сума разом з іншими амортизаційними відрахуваннями відноситься на користь капітальних інвестицій з відповідним збільшенням статті у Звіті про сукупний дохід 2515 «Амортизація» та Звіті про фінансовий стан (Баланс) 1012 «Знос основних засобів». Запропоновано суму нерозподіленого прибутку відображати вищенаведеними бухгалтерськими проведеннями з використанням рахунку 426 «Додатковий капітал на фінансування капітальних інвестицій»(табл. 2).

Таблиця 2

Відображення операцій з реінвестування прибутку на капітальні інвестиції*

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
1	Відображено прибуток звітного періоду	79 «Фінансові результати»	441 «Прибуток нерозподілений»
2	Списано частину прибутку, використану у звітному періоді	441 «Прибуток нерозподілений»	443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»
3	<i>Спрямовано суму нерозподіленого прибутку у Додатковий капітал на фінансування капітальних інвестицій</i>	<i>443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»</i>	<i>426 «Додатковий капітал на фінансування капітальних інвестицій»</i>

Примітка.* Побудовано автором.

Дане удосконалення повинно відобразитись у звітності наступним чином: у «Звіті про рух грошових коштів» в новому рядку 3210 «Надходження від реінвестованого прибутку у капітальні інвестиції». У «Звіті про власний капітал» такі надходження варто узагальнювати у рядку 4220 «Відрахування на фінансування капітальних інвестицій». У «Звіті про сукупний дохід» варто ввести нову статтю до Розділу I 2280 «Реінвестиції у Додатковий капітал на фінансування капітальних інвестицій». Відповідно удосконалено форму Приміток до річної фінансової звітності в частині розділу III Капітальні інвестиції та викласти в наступній формі р. 280 «Капітальний ремонт, модернізація активів», р. 290 «Придбання основних засобів», р. 300 «Створення основних засобів», р. 310 «Придбання прав користування», р. 320 «Придбання об'єктів інтелектуальної власності», р. 330 «Створення об'єктів інтелектуальної власності», р. 340 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів у рослинництві», р. 350 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів у тваринництві».

Запропоновано удосконалення відображення операцій з капітальними інвестиціями з нарахуванням амортизації на об'єкт основного засобу, що отримано у фінансовий лізинг з подальшим відображенням на рахунку 136 «Знос необоротних активів у лізингу» та позабалансовому рахунку 09 «Амортизаційні

відрахування». Удосконалено форму 3 «Звіт про рух грошових коштів», в якій знос необоротних активів у лізингу відображаємо у розділі II Рух коштів в результаті інвестиційної діяльності, у новому рядку 3230 «Надходження від амортизаційних відрахувань», разом з іншими амортизаційними відрахуваннями на користь капітальних інвестицій. Відповідно на суму цих надходжень повинна збільшуватись стаття у «Звіті про сукупний дохід» 2515 «Амортизація» та в «Балансі» 1012 «Знос основних засобів». Спрямовану суму нерозподіленого прибутку відображати вищенаведеними бухгалтерськими проведеннями з використанням рахунку 426 «Додатковий капітал на фінансування капітальних інвестицій», що створить додаткове джерело фінансування капітальних інвестицій.

Для визначення потреби у виробничих засобах нами побудовано алгоритм статистично-аналітичної моделі для базового господарства, який враховує особливості сільськогосподарського виробництва, що наведено на рис. 3.

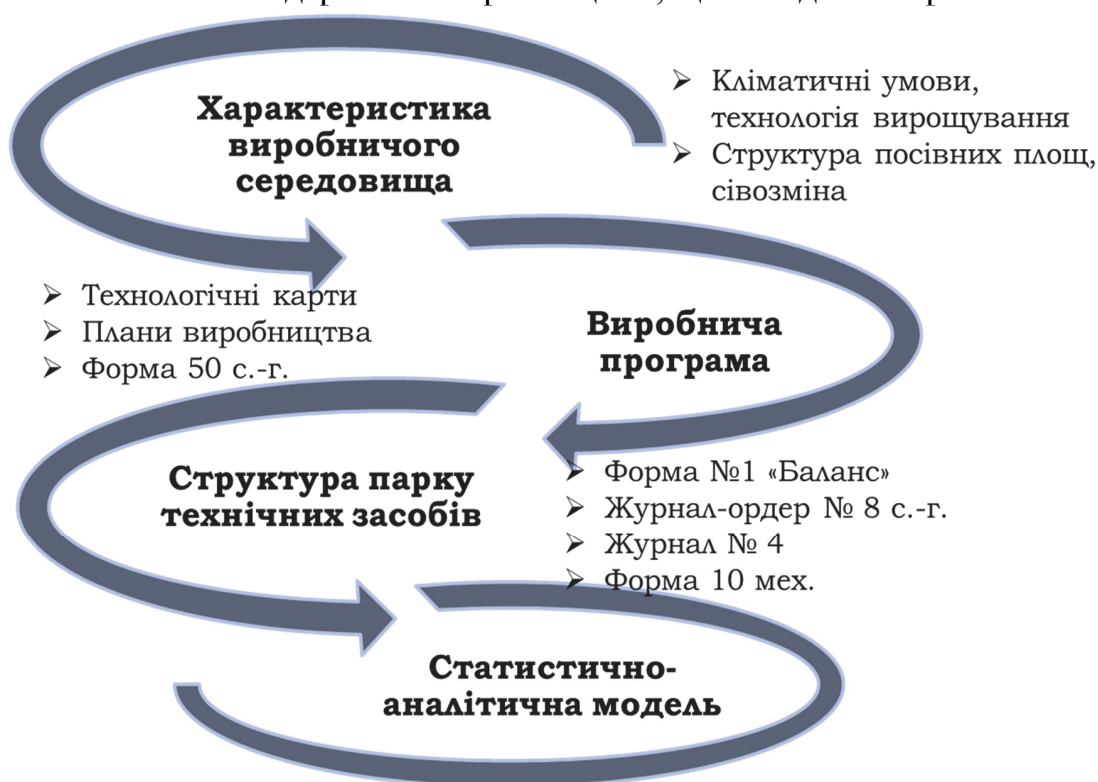

Рис. 3. Алгоритм обліково-аналітичної моделі для визначення потреби у виробничих фондах

Примітка. * Побудовано автором

Деталізацію щодо потреби у капітальних інвестиціях доцільно відображати на позабалансовому рахунку класу 04 «Непередбачувані активи», а саме, 043 «Потреба у капітальних інвестиціях», поділяючи його за субрахунками в залежності від видів діяльності. Узагальнену інформацію отриману під час визначення потреби у капітальних інвестиціях доцільно подавати окремим рядком у Примітках до річної фінансової звітності з метою подальшого використання керівництвом для прийняття управлінських рішень, щодо подальшого переоснащення матеріально-технічної бази виробництва та пошуку резервів для здійснення цих інвестицій. В той самий час для накопичення коштів, які в

подальшому підуть на інвестування доцільно створити рахунок 479 «Забезпечення інвестицій у непередбачувані активи». Передбачається, що результат використання цих інструментів дозволить вивести з важкого фінансового становища збиткові та низькорентабельні сільськогосподарські підприємства.

Використавши наведений алгоритм та врахувавши галузеві особливості сільськогосподарських підприємств отримана розрахункова потреба в інвестиційних ресурсах для галузей рослинництва, яка становить – 1260 млрд грн, за умови комплектування вітчизняною технікою та обладнанням або 1950 млрд грн, якщо техніка іноземного виробництва. Розрахункова потреба у капітальних інвестиціях для забезпечення запланованих обсягів виробництва молока і м'яса, становить – 10,75 млрд грн, без урахування вартості стада. Передбачається, що результат використання цих інструментів дозволить вивести із важкого фінансового становища збиткові та низькорентабельні сільськогосподарські підприємства.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено важливу наукову проблему з розроблення теоретичних, методичних та практичних питань формування обліково-аналітичного забезпечення організації інвестиційних процесів. На основі отриманих результатів сформовано такі висновки:

1. Встановлено, що інвестиційна діяльність являє собою різнопланове економічне явище, яке поширюється на всі сфери економіки. Запропоноване визначення *капітальних інвестицій – як вкладення всіх видів ресурсів, що в довгостроковому періоді призводить до утворення активів, які дозволяють в процесі господарської діяльності приносити додатковий дохід та підлягають амортизації, призначені не для продажу*, буде сприяти більшому розумінню значення інвестиції як об'єкта обліку, що відіграватиме важливу роль, в першу чергу для простого і розширеного виробництва, структурних перетворень, максимізації прибутку і на цій основі вирішення багатьох соціальних проблем.

У свою чергу уточнення визначення поняття «система обліково-аналітичного забезпечення», як інтегрованої системи безперервного інформаційного забезпечення, що відповідає вимогам планування, бухгалтерського та управлінського обліку, призначеної для підготовки, прийняття, аналізу та контролю виконання фінансово-управлінських та стратегічних рішень, дозволить побудувати систему обліку таким чином, щоб у користувачів інформації була можливість, спираючись на дані обліку, приймати рішення у коротко і довгостроковому періодах щодо подальшого розвитку підприємства.

2. Побудована модель взаємодії інститутів у процесі інвестиційної діяльності визначає роль неформальної складової інституційного середовища, як основного базису, що дає змогу усвідомити важливість інвестицій у сільськогосподарські підприємства та необхідність створення ефективного інституційного середовища для покращення інвестиційного клімату галузі та побудови інвестиційних стратегій розвитку у коротко та довгостроковому періодах.

3. Запропоновано ввести до плану рахунків субрахунок 426 «Додатковий капітал на фінансування капітальних інвестицій», що дозволить накопичувати кошти на етапі операційної діяльності та відносити їх до іншого додаткового капіталу. Дане нововведення зменшить податкове навантаження та дозволить сформувати певний капітал підприємства для реалізації інвестиційних проектів.

4. Уточнений порядок оцінки та умови ідентифікації капітальних інвестицій як активу, шляхом виокремлення наступних критеріїв: продовження строку експлуатації активу; зміна або оновлення основних частин; значне поліпшення техніко-економічних характеристик об'єкта; збільшення балансової вартості об'єкта більше ніж на 50%. Використання цих критеріїв суттєво спростить роботу бухгалтера при здійсненні вибору: віднести витрати до витрат періоду чи до капітальних витрат.

5. Запропоновані підходи щодо облікової політики дозволять: вірно відображати в обліку амортизацію різних груп об'єктів капітальних інвестицій та здійснювати їх оцінку; визначати витрати капітального та некапітального характеру; формувати додатковий капітал для фінансування капітальних інвестицій за рахунок реінвестованого прибутку та амортизаційних відрахувань; детально відображати активи на субрахунках. Запропонована для введення у документообіг підприємства внутрішня відомість аналітичного обліку капітальних інвестицій дозволить відслідковувати капітальні інвестиції на придбання та створення основних засобів у розрізі субрахунків.

6. Враховуючи галузеві особливості сільськогосподарських підприємств до методики аналізу показників їх інвестиційної привабливості запропоновано ввести такі чинники: урожайність, державну підтримку, трудові ресурси, структуру посівних площ, оренду землі, інновації, екологічні чинники, що дозволить більш точно визначати вартість проектів, ризики та обраховувати їх окупність, а це, в свою чергу, збільшить інвестиційну привабливість, через отримання користувачами достовірної інформації про виробничі можливості та стан господарської діяльності суб'єктів агробізнесу.

7. Для об'єктів основних засобів, що отримані у фінансовий лізинг запропоновано: нараховувати амортизацію з відобразити її суму на рахунку 136 «Знос необоротних активів у лізингу» та позабалансовому рахунку 09 «Амортизаційні відрахування». Удосконалено підходи до відображення в обліку операцій з реінвестування прибутку, що створить додаткове джерело фінансування капітальних інвестицій, з відповідними змінами у форму «Приміток до річної фінансової звітності» у частині розділу III Капітальні інвестиції.

8. Розроблена модель обліково-аналітичного забезпечення для визначення потреби у капітальних інвестиціях сільськогосподарських підприємств на оновлення основних виробничих засобів з урахуванням їх галузевих особливостей дозволить відобразити на позабалансовому рахунку клас 04 «Непередбачувані активи», а саме, 043 «Потреба у капітальних інвестиціях» інформацію щодо обсягів необхідних коштів, а додатковий рядок у формі 5 «Примітки до річної фінансової звітності» буде використовуватись керівництвом для прийняття управлінських рішень, щодо подальшого переоснащення

матеріально-технічної бази виробництва та пошуку резервів для здійснення цих інвестицій.

9. Проведені розрахунки на основі статистично-аналітичної моделі визначені потреби у капітальних інвестиціях для сільськогосподарських підприємств, дозволяють враховувати технічні та технологічні рівні розвитку агропромислового виробництва та слугують базисом для подальшого планування стратегії розвитку підприємств галузі, підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та забезпечення продовольчої безпеки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, у наукових виданнях іноземних держав та фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз:

1. Трансфер інноваційних розробок в сільськогосподарське виробництво / Н. В. Сергєєва та ін. *Механізація і електрифікація сільського господарства*: зб. наук. пр. Глеваха, 2014. Вип. 99, т.2. С. 365 –376. (особисто автором розроблено комплекс заходів з трансферу інноваційних розробок для вітчизняного споживача)

2. Plakhotnik O. Olena, Korenyuk I. Petro, Serhieieva V. Natalia, Juliia G. Gavryluk. Methodical Approach to Activation of Technical and Technological Component of Enterprise Innovation in the Conditions of Digital Transformation of Socio-Economic Systems. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. 2019. Volume 8, Issue 3С. Pp. 73 – 80. (особисто автором проведено аналіз інвестиційних процесів, спрямованих на оновлення техніко-технологічного забезпечення підприємств АПК)

3. Сергєєва Н. В. Ідентифікація капітальних інвестицій як об'єкту бухгалтерського обліку. *Бізнес-навігатор*. 2019. Випуск 6 (56). С. 214-219

4. Сергєєва Н. В. Поняття та економічна сутність капітальних інвестицій. *Облік і фінанси*. 2019. №2 (84). С. 48 - 53.

5. Хіоні Г. О., Столярчук Н. М., Сергєєва Н. В. Удосконалення інституційного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. *Економіка АПК*. 2019. № 9. С. 69 – 77.(особисто автором розроблено модель взаємодії інститутів у процесі інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні)

6. Natalia V. Sergeyevea, Nadezhda M. Stolarchuk, Valerii V. Danylenko, Zhang Hong. Improvement of methodological approaches to accounting for sources of financing of capital investments on the example of Ukraine. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE)*. 2020. VOLUME 9, ISSUE 02. С. 73 – 80 (особисто автором проведено аналіз власних джерел капітальних інвестицій з введенням нового поняття «Додатковий капітал на фінансування капітальних інвестицій та створення окремого субрахунку»).

7. Сергєєва Н. В. Удосконалення підходів до визнання та обліку капітальних інвестицій. *Економіка АПК*. 2020. № 1. С. 65 – 74.

8. Сергєєва Н. В. Удосконалення методології відображення капітальних інвестицій у звітності. *Ефективна економіка: електронне фахове видання*. 2020. № 2.

9. Сергеева Н. В. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. 2020. № 6. С. 122-129.

Матеріали наукових конференцій:

10. Адамчук В. В., Грицишин М. І., Третяк В. М., Сергеева Н. В. Технічне переоснащення машинно-тракторного парку *Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року* : зб. матер. Чотирнадцятих річних зборів Всеукр. конгресу вчених економістів-аграрників (16-17 жовтня 2012 р., м. Київ) / НААН; ННЦ «Інститут аграрної економіки». К.: ННЦ «ІАЕ», 2013. С. 115 – 128. (особисто автора здійснено розрахунок потенційних фінансових резервів та можливі обсяги капітальних інвестицій).

11. Сергеева Н. В. Капітальні інвестиції чи капіталовкладення? Проблема відображення в бухгалтерському обліку. *Розвиток облікової і фінансової складових економічної науки та практики*: зб. матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 10 – річчю ФАБФ АПКУ (26 - 27 вересня 2013 р., м. Київ) / НААН; ННЦ «Інститут аграрної економіки». К.: ННЦ «ІАЕ», 2013. С. 366 – 369.

12. Сергеева Н. В. Учет капитальных инвестиций как способ повышения инвестиционной привлекательности предприятий в АПК. *Никоновские чтения 2016. Научно-технологическое развитие АПК: проблемы и перспективы*: материалы XXI Межд. науч. – практ. конф. (18 – 19 октября 2016г., г. Москва). М.: ВИАПИ им. А. А. Никонова, 2016. С. 364 – 366.

13. Сергеева Н. В. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства. *Перспективи розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації* : матер. Восьмої міжнар. наук. - практ. молодіжної інтернет-конф. (30 вересня 2017р., м. Київ) / НААН; ННЦ «Інститут аграрної економіки»; редкол.: Ю. О. Лупенко та ін. К.: ННЦ «ІАЕ», 2017. С. 143 – 146.

14. Сергеева Н. В. Напрями удосконалення методики обліку капітальних інвестицій. *Історія освіти, науки і техніки в Україні* : матеріали XII міжнар. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяч. 100-річчю від дня створення ННСГБ НААН (19 травня 2017р., м. Київ) / , НААН; ННСГБ; Рада молодих вчених НААН; уклад.: В. А. Вергунов, А.С. Білоцерківська, М. М. Давиденко; редкол.: В. А. Вергунов (голова). К.:ТОВ «Центр поліграфії «КОМПРИНТ», 2017. С. 509 – 511.

15. Сергеева Н. В. Принципи формування капітальних вкладень в АПК. *Стратегія розвитку агропромислового комплексу в умовах інтеграційних процесів*: матер. Дев'ятої міжнар. наук.-практ. молодіжної інтернет-конф., присв. 100 – літтю НААН України (24 листопада 2018р., м. Київ) / НААН; ННЦ «Інститут аграрної економіки»; редкол.: Ю. О. Лупенко та ін. К.: ННЦ «ІАЕ», 2017. С. 210 – 214.

16. Сергеева Н. В. Аналіз інвестиційної привабливості підприємств. *Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій*: матеріали Десятої міжн. наук.-практ. молодіжної інтернет - конф. (10 жовтня 2019 р., м. Київ) / НААН; ННЦ «Інститут аграрної економіки»; редкол.: Ю. О. Лупенко та ін. К.: ННЦ «ІАЕ», 2017. С. 149 – 153.

17. Unification of technological parameters of grain logistics in corporations / V. Bulgakov, V. Adamchuk, N. Sergeeva, V. Kolodiichuk, V. Dmytriv, S. Ivanovs. *Farm*

machinery and processes management in sustainable agriculture: proceedings of the X International scientific symposium FMPMSA (20th–22th Nov. 2019, Lublin, Poland), pp. 335 – 340. (особисто автором здійснена оцінка ефективності використання внутрішніх резервів капітальних інвестицій для розвитку логістичних систем)

18. Stoliarchuk N. M., Khioni G. O., Sergeeva N. V. Institutional providing innovation-investment activity in Ukraine. *Business, Economics & Management: proceedings of the VI International conference of European Academy of sciences& research (20th –31th March 2019, Bonn, Germany), pp. 16 – 17. (особисто автором здійснено аналіз інститутів та інституцій у сфері капітальних інвестицій).*

19. Резнік Н. П., Столярчук Н. М., Сергєєва Н. В. Удосконалення підходів до формування облікової політики щодо капітальних інвестицій. *Scientific research in XXI century : proceedings of the 2nd International scientific and practical conference (6th – 8thFebruary 2020, Ottawa, Canada), pp. 17 – 21. (особисто автором розроблені методичні підходи до формування облікової політики).*

20. Сергєєва Н. В. Розвиток сільськогосподарських підприємств та організація їх інвестиційних процесів у світі *Актуальні проблеми інноваційного розвитку аграрного сектору економіки: Матеріали одинадцятої міжнародної наук.-практ. молодіжної конференції (10 квітня 2020р., м. Київ) / редкол. : Ю. О. Лупенко та ін. К. : ННЦ «ІАЕ», 2020. С.157-159.*

Інші видання:

21. Комплектування та ефективно використання машино-тракторного парку сільськогосподарських підприємств, що функціонують у різних ґрунтово-кліматичних зонах України : метод. рекомендації / ННЦ «ІМЕСГ»; кол. авторів : В. В. Адамчук, М. І. Грицишин, О. В. Сидорчук, Н. В. Сергєєва. Глеваха, 2012. 38с. *(особисто автором розраховані оптимальні розміри капіталовкладень на оновлення та комплектування МТП)*

22. Система техніко-технологічного забезпечення виробництва продукції рослинництва / за ред. В. В. Адамчука, М. І. Грицишина; кол. авторів : О. В. Адамчук, О. С. Барановський, М. П. Білоткач, В. І. Недовесов, Н. В. Сергєєва та ін. К.: Аграрна наука, 2012. 416с.*(особисто автором визначено вимоги до розвитку матеріально технічної бази аграрного економіки сектору України)*

23. Механізація основних весняно-польових робіт : метод. рекомендації / ННЦ «ІМЕСГ»; кол. авторів : В. В. Адамчук, М. І. Грицишин, О. В. Сидорчук, Н. В. Сергєєва. Глеваха, 2013. 37с.*(особисто автором зроблені калькулювання собівартості весняно-польових робіт)*

24. Рекомендації з формування техніко - технологічної бази виробництва біоенергетичних культур : метод. рекомендації / ННЦ «ІМЕСГ»; кол. авторів : В. В. Адамчук, М. І. Грицишин, Н. М. Перепелиця, Н. В. Сергєєва. Глеваха, 2018. 35с. *(особисто автором розроблено алгоритм обґрунтування та методика оцінки ефективності капітальних інвестицій у формуванні техніко-технологічної системи виробництва)*

25. Столярчук Н. М., Сергєєва Н. В. Облік капітальних вкладень в необоротні активи в сільськогосподарських підприємствах: метод. рекомендації / ННЦ «ІМЕСГ». К.: СПД Блохін, 2018. 44 с.*(особисто автора розроблено*

методику документального оформлення та інвентаризації операцій з капітальними інвестиціями)

26. Столярчук Н. М., Сергєєва Н. В. Аналіз показників інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. К.: СПД Блохін, 2019. 32 с. (особисто автором узагальнено показники аналізу фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності підприємства).

27. Сільськогосподарська техніка та обладнання вітчизняного виробництва: каталог / НААН; Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Національний комітет з промислового розвитку, ННЦ «ІМЕСГ»; кол. авторів : В. В. Адамчук, П. В. Гринько, О. К. Кривой, Н. В. Сергєєва та ін. К.: БВІ-Принт, 2019. 256 с.

Об'єкти інтелектуальної власності:

28. Облік капітальних вкладень в необоротні активи в сільськогосподарських підприємствах : свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 93079 від 16.10.2019р. *Бюл. № 55*, ст. 397.

АНОТАЦІЯ

Сергєєва Н. В. Обліково-аналітичне забезпечення капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Київ, 2020.

Дисертаційною роботою присвячено обґрунтуванню методичних і практичних положень системи обліково-аналітичного забезпечення капітальних інвестицій та розробці рекомендацій щодо їх впровадження для підвищення прибутковості та інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств.

В першому розділі розглянуто наукові підходи до трактування економічної сутності понять «капітальні інвестиції», «система обліково-аналітичного забезпечення». Проаналізовано вплив інституціонального забезпечення на стан і розвиток інвестиційної діяльності у придбання та модернізацію майнових об'єктів агробізнесу. Визначено порядок формування та принципи відображення вартості капітальних інвестицій у звітності.

У практичній частині роботи удосконалено підходи до відображення в обліку основних власних джерел забезпечення капітальних інвестицій. Дістав подальшого розвитку механізм формування додаткового капіталу на фінансування капітальних інвестицій у складі власного капіталу підприємства. Запропоновано підходи щодо удосконалення облікової політики капітальних інвестицій.

У результативній частині розроблено та обґрунтовано ефективне обліково-аналітичне забезпечення капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах. Удосконалено методику аналізу показників інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств з врахуванням галузевих

особливостей. Розроблено алгоритм статистично-аналітичної моделі для визначення потреби у капітальних інвестиціях сільськогосподарських підприємств на оновлення основних засобів виробництва.

Ключові слова: інвестиції, капітальні інвестиції, обліково-аналітичне забезпечення, амортизація, реінвестиції, інвестиційна привабливість, непередбачувані активи, звітність, критерії визнання.

АННОТАЦІЯ

Сергеева Н. В. Учетно-аналитическое обеспечение капитальных инвестиций в сельскохозяйственных предприятиях. - Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 - бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). - Национальный научный центр «Институт аграрной экономики», Киев, 2020.

Диссертация посвящена обоснованию методических и практических положений системы учетно-аналитического обеспечения капитальных инвестиций, разработке рекомендаций по их реализации для повышения рентабельности и инвестиционной привлекательности сельскохозяйственных предприятий.

Рассмотрены научные подходы к трактовке экономической сущности понятия «капитальные инвестиции» как вложение всех видов ресурсов, которое в долгосрочном периоде приведет к формированию активов, позволяющих в процессе хозяйственной деятельности приносить дополнительный доход, подлежат амортизации, и не предназначены для продажи, также уточнено понятие «система учетно-аналитического обеспечения» как интегрированной системы непрерывного информирования, соответствующей требованиям планирования, бухгалтерского и управленческого учета, предназначенной для подготовки, принятия, анализа и контроля за выполнением финансово-управленческих и стратегических решений.

Определено влияние институционального обеспечения на состояние и развитие инвестиционной деятельности, направленной на приобретение и модернизацию объектов агробизнеса. Получила дальнейшее развитие модель взаимодействия институций в процессе инвестиционной деятельности в Украине, за счет выделения в качестве базиса неформальной составляющей, а также государственных и наднациональных институций, нормативно-правового обеспечения и инвестиционной среды.

В практической части работы были усовершенствованы подходы к отражению в бухгалтерском учете основных собственных источников капитальных инвестиций. Дальнейшее развитие получил механизм формирования дополнительного капитала для финансирования капитальных инвестиций. Накопление средств происходит на этапе операционной деятельности и относится к дополнительному капиталу. Это нововведение снизит налоговую нагрузку и

сформирует определенный инвестиционный капитал компании в случае убыточной деятельности.

Уточнен порядок оценки и постановки на учет капитальных инвестиций с учетом отраслевых особенностей. Были конкретизированы условия идентификации капитальных инвестиций как актива, за счет выделения следующих критериев: продление срока полезного использования актива; изменение или обновление основных частей; значительное улучшение технико-экономических характеристик объекта; увеличение балансовой стоимости объекта более чем на 50%. Дополнены формы регистров бухгалтерского учета в целях улучшения информационно-аналитического обеспечения операций по капитальным инвестициям за счет создания внутренней формы аналитического учета, что позволит отслеживать капитальные вложения на приобретение и создание объектов.

Разработаны методологические подходы к учетной политике капитальных инвестиций на сельскохозяйственном предприятии, позволяющие корректно отражать амортизацию различных групп объектов капитальных инвестиций, их оценку, разделять капитальные и некапитальные затраты, размеры реинвестированной прибыли и амортизационных отчислений.

В третьем разделе работы доработана методика анализа показателей инвестиционной привлекательности сельскохозяйственных предприятий с учетом отраслевых особенностей, которая дополнена показателями, включающими следующие факторы: производительность труда, государственная поддержка, трудовые ресурсы, структура посевных площадей, аренда земли, инновации, экологические факторы. Учет этой группы факторов, во время анализа, позволит в полной мере оценить инвестиционную привлекательность сельскохозяйственных предприятий. Улучшено: подходы к отображению в бухгалтерском учете и отчетности информации про амортизацию объекта, полученной в финансовый лизинг и операций по реинвестированию прибыли.

Разработан алгоритм статистически-аналитической модели определения потребности предприятия в капитальных инвестициях на обновление основных средств производства с учетом отраслевых характеристик. Для обобщения информации о потребности в капитальных инвестициях предлагается отразить ее на внебалансовом счете класса 04 «Незапланированные активы», а именно 043 «Потребность в капитальных инвестициях», разделив по субсчетам в зависимости от вида деятельности. При этом для накопления средств, которые будут использованы для инвестирования в будущем, предложено создать счет 479 «Обеспечения инвестиций в незапланированные активы».

Обобщенную информацию полученную при определении потребности в капитальных инвестициях целесообразно подавать отдельной строкой в «Примечаниях к годовой финансовой отчетности» с целью дальнейшего использования руководством для принятия управленческих решений относительно дальнейшего переоснащения материально-технической базы производства и поиска резервов для осуществления этих инвестиций.

Ключевые слова: инвестиции, капитальные инвестиции, инвестиционный процесс, учетно-аналитическое обеспечение, амортизация, реинвестиции, инвестиционная привлекательность, актив, отчетность, критерии признания.

ANNOTATION

Accounting and analytical support of capital investments in agricultural enterprises. - Qualified scientific work on the rights of the manuscript

The dissertation for the degree of candidate of economic sciences in the specialty 08.00.09 - accounting, analysis and audit (by type of economic activity). - National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics", Kiev, 2020.

This academic research is dedicated to development, justification, interpretation of principles, methodologies and practical guidelines in implementation of “accounting procedures and analytical support systems”; contributing to greater profitability levels and elevated investment opportunities for agricultural companies.

The First Section interprets the economic essence of “capital investment” concept and substantiates the base for consequent “accounting and analytical support systems”. Effects of institutional support and stimulus on agricultural companies’ investment activities related to capital expenditures and/or PPE asset acquisition, modernization have been analysed. Principles, methodology and standard procedures associated with capital investments costing methods have been determined.

The Practical Section outlines improved approaches to reflect and report internal sources of capital investments in financial statements of agricultural enterprises. Advanced accounting policies and procedures have been proposed to follow modified changes in Financial Statements reporting.

The Effective Section specifies and justifies “analytical and data driven support systems” for investment processes of agricultural enterprises. Investment processes methodology for analysis of industry specific key performance indicators (KPI’s) and ratios have been improved. Advanced simulation model based on statistical and analytical algorithm has been developed to determine capital requirements for agricultural companies.

Keywords: investments, capital investments, investment process, accounting and analytical support, depreciation, reinvestments, investment attractiveness, asset, reporting, recognition criteria.

Підписано до друку 22.10.2020 р. Формат 60x84\16
Ум. друк. арк. 0,9 Обл.-вид.арк. 0,9
Наклад 100 прим. Зам. № 200575

Віддруковано у редакційно-видавничому відділі НУБіП України
вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, тел.: 527-81-55
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4097 від 17.06.2011

